

GIÁO DỤC Ý THỨC CHẤP HÀNH PHÁP LUẬT CHO SINH VIÊN TRƯỜNG CAO ĐẲNG SƯ PHẠM VĨNH LONG

NGUYỄN LƯƠNG BẰNG* - NGUYỄN THỊ NGỌC TẤN**

Ngày nhận bài: 12/06/2017; ngày sửa chữa: 13/06/2017; ngày duyệt đăng: 22/06/2017.

Abstract: Recently, law defying at many students has been increased. Therefore, raising awareness of law enforcement is required. This article mentions viewpoints of Communist Party of Vietnam and the State on educating consciousness of law enforcement in current period. Also, the article suggests some solutions to improve efficiency of educating law execution for students at Vinh Long College of Education with aim to meet the requirements of education reform.

Keywords: Education, awareness of law execution, students, Vinh Long College of Education.

1. Đặt vấn đề

Mục tiêu của giáo dục (GD) đại học Việt Nam là “đào tạo nguồn nhân lực trình độ cao, bồi dưỡng nhân tài”. Vì vậy, trang bị cho sinh viên (SV) các kiến thức, kĩ năng toàn diện là rất cần thiết. Ngày nay, SV tăng nhanh về số lượng, cơ cấu xã hội của SV cũng có nhiều thay đổi và khá đa dạng, số SV là con em nông dân, con em các dân tộc ít người và nữ SV ngày càng tăng. Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định: “Thanh niên bây giờ là một thế hệ vẻ vang, vì vậy phải tự giác tự nguyện mà tự động cải tạo tư tưởng của mình để xứng đáng với nhiệm vụ được giao. Tức là thanh niên phải có đức, có tài” [1; tr 172].

Xuất phát từ yêu cầu tăng cường pháp chế xã hội chủ nghĩa, xây dựng Nhà nước pháp quyền Việt Nam xã hội chủ nghĩa, nhiều giải pháp về phổ biến GD pháp luật (PL) đã được triển khai nhưng kết quả của công tác này còn rất hạn chế, nhất là ý thức chấp hành pháp luật (YTCHPL) của một bộ phận cán bộ, công chức, viên chức và người dân trong xã hội chưa cao làm ảnh hưởng đến sự phát triển KT-XH đất nước. GD YTCHPL cho SV nước ta đã đạt những kết quả quan trọng. Tuy nhiên, trong lĩnh vực này vẫn còn những hạn chế như “Tổ chức thực hiện PL và pháp chế xã hội chủ nghĩa chưa nghiêm” [2; tr 174], chưa đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp CNH, HĐH và hội nhập quốc tế. Ở Trường Cao đẳng Sư phạm (CĐSP) Vĩnh Long, phần lớn SV có phẩm chất tốt, giàu nghị lực, luôn tôn trọng các chuẩn mực đạo đức xã hội, các giá trị văn hóa truyền thống dân tộc, có YTCHPL, tham gia tích cực các phong trào Đoàn, Hội. Mặc dù vậy, vẫn còn bộ phận SV đang học tập, nghiên cứu tại Trường còn lười biếng, ham chơi, thích hưởng thụ, bản lĩnh chính trị chưa vững vàng, dễ bị lôi kéo vào các hoạt động vi phạm PL. Trong những năm qua,

công tác GD YTCHPL cho SV của Trường đã đạt được những kết quả nhất định, song vẫn còn tồn tại những khó khăn, hạn chế, yếu kém cần khắc phục.

Năm học 2016-2017, Trường CĐSP Vĩnh Long có 463 SV với hai khối trong sư phạm (GD mầm non, GD tiểu học) và ngoài sư phạm (Tiếng Anh, Quản trị văn phòng). Những năm qua, số lượng SV của Trường ngày càng giảm. Tuy nhiên, với những thành tựu của việc thực hiện đường lối đổi mới và sự nỗ lực, phấn đấu của tập thể nhà trường, chất lượng SV ngày càng được nâng cao, đa dạng hóa các ngành học đáp ứng nhu cầu xã hội. Đa số SV đều tin tưởng vào sự lãnh đạo và đường lối của Đảng, quan tâm nhiều hơn đến tình hình kinh tế, chính trị, xã hội trong tỉnh, những diễn biến chính trị, xã hội, tình hình thời sự quốc tế, về chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh, về chính sách PL của Nhà nước. Hầu hết các em đều có ước mơ, hoài bão, biết tự rèn luyện, phấn đấu, cống hiến và trưởng thành dưới sự hướng dẫn của nhà trường, biết kiềm chế bản thân trước những thách thức của các tệ nạn xã hội để lập thân, lập nghiệp. Các em đã tham gia tích cực vào hoạt động phòng, chống các tệ nạn và tiêu cực xã hội. Bên cạnh những SV có lối sống lành mạnh, có chí cầu tiến, năng động, sáng tạo, có ý thức công dân thì còn một bộ phận nhỏ SV của Trường còn lười học, chưa chấp hành kỉ luật, sống ỷ lại, đua đòi, dễ bị sa ngã vào các tệ nạn xã hội.

2. Một số giải pháp chủ yếu nhằm nâng cao hiệu quả GD YTCHPL cho SV Trường CĐSP Vĩnh Long trong giai đoạn hiện nay

2.1. Tăng cường sự lãnh đạo của Đảng ủy và Ban Giám hiệu nhà trường đối với công tác GD

* Trường Đại học Vinh

** Trường Cao đẳng Sư phạm Vĩnh Long

YTCHPL cho SV. Công tác GD YTCHPL cho SV hiện nay có vị trí, vai trò quan trọng trong chiến lược GD toàn diện cho thế hệ trẻ. Đảng ủy Trường CĐSP Vĩnh Long cần tiếp tục quán triệt sâu sắc các nghị quyết của Đảng về công tác GD YTCHPL. Đảng ủy Trường có trách nhiệm lãnh đạo toàn diện công tác GD YTCHPL cho SV từ giữ vai trò chỉ đạo trong xây dựng kế hoạch, tổ chức thực hiện chương trình phổ biến, GD YTCHPL cho SV, đến việc giám sát, kiểm tra, đánh giá hiệu quả GD YTCHPL. Đảng ủy cần có biện pháp khen thưởng, kỉ luật phù hợp đối với cá nhân, bộ phận phụ trách công tác này. Đây là giải pháp tiên quyết, các giải pháp khác chỉ có thể tiến hành thuận lợi khi giải pháp này được quán triệt, tăng cường.

2.2. Hoàn thiện tổ chức, nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ làm công tác phổ biến, GD PL.

Trong thời gian tới, Trường CĐSP Vĩnh Long cần phải tiến hành kiện toàn và nâng cao hơn nữa vai trò của các ban theo yêu cầu thực tiễn đặt ra như: Ban Pháp chế, Ban Điều hành thực hiện Đề án “Nâng cao chất lượng công tác phổ biến, GD PL trong nhà trường”; Ban Chỉ đạo phòng chống ma túy, mại dâm, HIV/AIDS và tệ nạn xã hội; Ban Chỉ đạo phòng, chống tội phạm của nhà trường; Ban Chỉ đạo các cuộc vận động và các phong trào. Các ban phải được kịp thời bổ sung, thay thế những thành viên đã nghỉ hưu, chuyển công tác, làm việc không có hiệu quả; cần xây dựng quy chế hoạt động, quy chế phối hợp hoạt động các lĩnh vực có liên quan, quy định và phân công trách nhiệm cho từng thành viên trong công tác để tránh tình trạng “đùn đẩy trách nhiệm”. Hàng năm, mỗi ban phải tiến hành xây dựng kế hoạch hoạt động, thực hiện tổng kết, báo cáo, rút kinh nghiệm.

Công tác GD YTCHPL cho SV phụ thuộc rất lớn vào đội ngũ cán bộ thực hiện công tác này. Nhà trường cần phải củng cố, kiện toàn đội ngũ báo cáo viên PL, giảng viên PL. Trước hết, cần tạo điều kiện thuận lợi để đội ngũ trẻ tuổi tham gia học các lớp cử nhân luật, trung cấp luật... Tuy nhiên, trước mắt để công tác GD YTCHPL cho SV của giảng viên có hiệu quả, hàng năm, nhà trường cần phải tạo điều kiện để giảng viên PL luân phiên tham dự các lớp tập huấn, bồi dưỡng kiến thức PL cho giảng viên các trường cao đẳng, đại học do Bộ GD-ĐT, Bộ Tư pháp tổ chức.

Đoàn Thanh niên, Hội SV phải phát huy hơn nữa vai trò xây dựng, tổ chức, tập hợp, phát động phong trào trong SV. Đây là một trong những giải pháp có ý nghĩa quan trọng trong việc nâng cao chất lượng GD YTCHPL cho SV hiện nay. Cán bộ Đoàn, Hội phải là người đi đầu trong các phong trào theo phương châm

“Đâu cần thanh niên có, đâu khó có thanh niên”. Chính cán bộ Đoàn, Hội là người thấp lên và thổi bùng ngọn lửa nhiệt tình trong SV, làm cho các em hăng hái tham gia tích cực các phong trào thanh niên nói chung và phong trào, hội thi tìm hiểu kiến thức PL nói riêng.

Bằng việc hoàn thiện về mặt tổ chức, tăng cường đào tạo, bồi dưỡng chuyên môn, nghiệp vụ, GD đạo đức cách mạng cho đội ngũ làm công tác GD YTCHPL cho SV sẽ góp phần xây dựng đội ngũ cán bộ có năng lực, phẩm chất đạo đức đáp ứng yêu cầu GD YTCHPL cho SV. Mặt khác, bản thân đội ngũ làm công tác tuyên truyền, phổ biến, GD PL phải luôn tự học hỏi, tự nghiên cứu thông qua các kênh thông tin khác như truyền hình, phát thanh, sách, báo... Với giải pháp này, chắc chắn công tác GD YTCHPL cho SV Trường CĐSP Vĩnh Long ngày càng đạt nhiều thành tựu tốt đẹp.

2.3. Hoàn thiện chương trình môn học PL đại cương, tài liệu phục vụ công tác GD YTCHPL và thực hiện đổi mới phương pháp, đa dạng hóa các hình thức GD YTCHPL cho SV.

Nhà trường phải phân công cho Tổ Lí luận chính trị rà soát lại chương trình chi tiết, đề cương môn học, kế hoạch bài giảng các môn PL; kịp thời đề xuất những kiến nghị, giải pháp để đảm bảo tính khoa học về nội dung chương trình và phù hợp hơn với đối tượng người học. Đẩy mạnh đổi mới phương pháp dạy học, bên cạnh các phương pháp dạy học truyền thống, giảng viên cần kết hợp các phương pháp dạy học theo hướng phát huy tính tích cực chủ động sáng tạo của SV; rèn luyện để hình thành ở SV thói quen tự học, tự nghiên cứu có sự hướng dẫn của giảng viên; coi trọng việc trao đổi, nêu tình huống, lồng ghép những câu chuyện PL vào bài giảng, kết hợp với ứng dụng công nghệ thông tin hiệu quả vào quá trình dạy học.

Để công tác tuyên truyền, phổ biến GD PL của nhà trường đạt hiệu quả, lãnh đạo Trường cần quan tâm đầu tư kinh phí thỏa đáng cho công tác bổ sung nguồn sách luật và các văn bản PL có hiệu lực hiện hành. Nhà trường cần cải tiến “Tủ sách PL” thành “*Tủ sách PL điện tử*”.

Hội SV Trường cần thành lập câu lạc bộ “SV với PL”. Đây sẽ là một trong những hình thức góp phần tuyên truyền, phổ biến GD PL trong SV. Đoàn Thanh niên, Hội SV cần tăng cường phối hợp, đổi mới hoạt động tuyên truyền, phổ biến GD PL như: biên soạn và phát hành sổ tay PL, cẩm nang PL; thi viết bài, thi vẽ tranh, thi diễn tiểu phẩm có nội dung phòng, chống tệ nạn xã hội; tổ chức hội thảo, tọa đàm chuyên đề PL... Đây là các hình thức để chuyển tải kiến thức PL đến SV. Nâng cấp trang website của Nhà trường về

nội dung và hình thức, coi khai thác trang website như là phương tiện tuyên truyền, GD PL góp phần nâng năng lực tự học PL, nâng cao YTCHPL trong SV. Để tăng thêm tính hấp dẫn, trang website cần phải được thường xuyên cập nhật những văn bản PL nhà nước, nhất là các văn bản PL liên quan đến quyền và nghĩa vụ của người lao động, những văn bản PL có liên quan đến quyền, nghĩa vụ của SV.

Ngoài ra, GD YTCHPL cho SV còn được thông qua các hình thức như: tổ chức cho SV đi thực tế, dự các phiên tòa xét xử những vụ án phạm tội; mời các chuyên gia báo cáo tình hình an toàn giao thông địa phương, tình hình an ninh, trật tự an toàn xã hội; sử dụng pano, áp phích có nội dung tuyên truyền, phổ biến PL;... Thông qua các hình thức này nhằm trang bị cho SV những kiến thức PL bổ ích, từ đó chủ động, tự giác điều chỉnh hành vi bản thân phù hợp với quy định của PL.

2.4. Xây dựng kế hoạch, hoàn thiện cơ chế phối hợp giữa phòng, ban, khoa, tổ và các đoàn thể; giữa nhà trường với đơn vị, ngành có liên quan; với gia đình SV trong công tác tuyên truyền, phổ biến, GD YTCHPL. GD nói chung và GD YTCHPL nói riêng là quá trình lâu dài, liên tục, chịu sự tác động phức hợp của nhiều nhân tố, nhiều lực lượng. Để công tác GD YTCHPL cho SV có hiệu quả cần phải hình thành cơ chế phối hợp đồng bộ, nhịp nhàng giữa phòng, khoa, tổ, đoàn thể dưới sự lãnh đạo của Đảng ủy, Ban Giám hiệu. Trên cơ sở những nghị quyết, quyết định của Đảng ủy, Ban Giám hiệu các phòng, ban, khoa, tổ, đoàn thể tiến hành xây dựng, tổ chức thực hiện các chương trình, kế hoạch, phối hợp với các bộ phận khác để cùng nhau triển khai các hoạt động cụ thể, hoàn thành tốt công tác GD YTCHPL cho SV. Đây là giải pháp quan trọng nhằm tạo sự “cộng đồng trách nhiệm”, đảm bảo thuận lợi trong GD YTCHPL cho SV.

Hàng năm, nhà trường cần xây dựng các kế hoạch phối hợp với Công an tỉnh Vĩnh Long, Ban An toàn giao thông tỉnh, thành phố lựa chọn những nội dung PL cần thiết phù hợp với đặc điểm SV để tuyên truyền, phổ biến PL đến toàn thể cán bộ, giảng viên, nhân viên, SV với phương pháp, hình thức tuyên truyền thích hợp.

Mặt khác, để công tác GD YTCHPL cho SV ngày càng đạt hiệu quả cao hơn, Trường CĐSP Vĩnh Long cần tăng cường, mở rộng các nguồn đầu tư, khai thác tiềm năng trong xã hội, thu hút các tổ chức chính trị - xã hội, xã hội - nghề nghiệp, doanh nghiệp, cá nhân thực hiện xã hội hóa công tác phổ biến, GD PL. Nhà trường có thể phối hợp cùng với các đơn vị như: Công

ti trách nhiệm hữu hạn thương mại xây dựng Tân Thành, Doanh nghiệp tư nhân Loan Thanh Bình, Ban an toàn giao thông tỉnh... tổ chức “Hội thi lái xe an toàn”. Nhà trường tổ chức mời cán bộ Hội Luật gia tỉnh Vĩnh Long, Trung tâm Trợ giúp pháp lý nhà nước tỉnh Vĩnh Long, luật sư của các văn phòng luật sư trên địa bàn tỉnh... đến Trường giải đáp thắc mắc những vấn đề PL liên quan đến quyền lợi và nghĩa vụ của SV. Những hoạt động trên vừa giúp tổ chức, cá nhân, doanh nghiệp quảng bá sản phẩm, thương hiệu, dịch vụ vừa thực hiện công tác tuyên truyền, phổ biến, GD PL đến SV.

Công tác GD YTCHPL là hoạt động mang tính xã hội cao. Nếu chỉ riêng nhà trường và xã hội thực hiện công tác này thì không thể hoàn thành tốt mục tiêu đặt ra. Vì thế, GD gia đình, nhà trường và xã hội phải cùng một hướng, một mục đích, một tác động tổ hợp, tạo sức mạnh để GD nhân cách các em. Trường CĐSP Vĩnh Long cần phải có các hình thức thích hợp thường xuyên liên hệ với gia đình như: thông qua thư báo; tổ chức gặp mặt đối thoại, giao lưu giữa nhà trường với phụ huynh để thông báo kết quả học tập, rèn luyện chính trị, đạo đức, lối sống của các em.

2.5. Quan tâm đầu tư kinh phí, cơ sở vật chất và điều kiện bảo đảm triển khai công tác GD YTCHPL cho SV. Đây là giải pháp mang tính chất động lực, quyết định chất lượng, hiệu quả công tác này. Nhà trường cần quan tâm đầu tư kinh phí, cơ sở vật chất và các điều kiện để đảm bảo thực hiện tốt GD YTCHPL cho SV. Thực hiện giải pháp này kịp thời, đúng mức sẽ giúp các giải pháp trên được thực hiện hiệu quả.

Với tầm quan trọng của công tác phổ biến, GD PL hiện nay, nhà trường cần căn cứ vào các văn bản Nhà nước và hướng dẫn của cấp trên để xây dựng kế hoạch đầu tư kinh phí hàng năm hợp lý nhằm nâng cao chất lượng GD YTCHPL cho SV. Chi kinh phí mua thêm tài liệu, sách, báo bổ sung kịp thời vào tủ sách PL, thư viện; mua sắm máy móc hiện đại như máy tính, máy chiếu, nâng cấp chất lượng mạng internet; trang bị tốt các thiết bị hỗ trợ như máy chiếu, loa, micro, máy quạt,... nhằm phục vụ tốt việc dạy và học các môn PL. Trang bị máy móc hiện đại cho công tác Đoàn, Hội như máy tính kết nối mạng, loa, micro... Tăng cường đầu tư kinh phí cho các cuộc thi tìm hiểu PL, văn nghệ tuyên truyền, phổ biến GD PL; thiết kế pano, áp phích có nội dung tuyên truyền, GD PL cổ động phong trào. Quan tâm, đầu tư về kinh phí, cơ sở vật chất cùng với chính sách đãi ngộ thỏa đáng cho đội ngũ làm công tác tuyên truyền, phổ biến GD PL là điều kiện thuận lợi, động lực thúc đẩy công tác GD YTCHPL cho SV đạt hiệu quả cao.

2.6. Phát huy vai trò tự GD của SV trong GD YTCHPL hiện nay. Trong chương trình không thể tãi hết nội dung của những điều luật, vì “PL là hệ thống quy tắc xử sự chung do nhà nước ban hành (hoặc thừa nhận) để điều chỉnh các quan hệ xã hội phù hợp với ý chí giai cấp thống trị và được nhà nước đảm bảo thực hiện” [3; tr 40]. Vì vậy, cần phát huy tinh thần tự GD của chính bản thân SV, cần phải tăng cường khuyến khích, phát huy mạnh mẽ tính tích cực, chủ động, sáng tạo của chính bản thân mỗi người; phát huy mạnh mẽ những phẩm chất đạo đức và tính tự giác bên trong của SV, khơi dậy tiềm năng vốn có của mỗi cá nhân. Với ý thức tự GD, SV Trường CĐSP Vĩnh Long từng bước nâng cao hiểu biết kiến thức PL, dần dần chuyển hóa thành niềm tin, lí tưởng và có những hành động hợp pháp trong thời gian học tập tại Trường, trong cuộc sống và công việc sau này của các em.

3. Kết luận

GD YTCHPL cho SV Trường CĐSP Vĩnh Long trong bối cảnh hiện nay cần phối hợp nhiều yếu tố, nhiều tổ chức trong xã hội, như: sự lãnh đạo của Đảng ủy và Ban Giám hiệu nhà trường; hoàn thiện tổ chức, nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ làm công tác phổ biến, GD PL; hoàn thiện chương trình môn học PL đại cương, tài liệu phục vụ công tác GD YTCHPL và thực hiện đổi mới phương pháp, đa dạng hóa các hình thức GD; xây dựng kế hoạch, hoàn thiện cơ chế phối hợp giữa phòng, ban, khoa, tổ và các đoàn thể; giữa nhà trường với đơn vị, ngành có liên quan với gia đình SV trong công tác tuyên truyền, phổ biến, GD YTCHPL; đầu tư kinh phí, cơ sở vật chất và điều kiện bảo đảm triển khai công tác; đặc biệt, phát huy vai trò tự GD của SV. □

Tài liệu tham khảo

- [1] *Hồ Chí Minh toàn tập*, tập 9 (2000). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [2] Đảng Cộng sản Việt Nam (2016). *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XII*. NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [3] Bộ GD-ĐT (2015). *Giáo trình pháp luật đại cương*. NXB Đại học Sư phạm.
- [4] Ban Chấp hành Trung ương. *Chỉ thị số 42-CT/TW, ngày 24/3/2015 của Ban Bí thư về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác giáo dục lí tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống văn hóa cho thế hệ trẻ giai đoạn 2015-2030*.
- [5] Doãn Thị Chín - Lê Thị Thảo (đồng chủ biên, 2016). *Giáo dục lối sống cho sinh viên Việt Nam hiện nay theo tư tưởng và tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh*. NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.

Vấn đề tăng trưởng xanh...

(Tiếp theo trang 140)

Với các giải pháp kể trên, mục tiêu kép là TTX và ĐDMT sẽ được thực hiện. ĐDMT sẽ được dân hình thành, trở thành một giá trị mang tính nhân văn sâu sắc và các hành vi ĐDMT sẽ được thực hiện bởi đa số công dân, tổ chức, doanh nghiệp,... như là những thói quen, giá trị đạo đức cơ bản của con người. Từ đó, việc vi phạm các giá trị ĐDMT sẽ được kiểm soát, lên án, xử lí mạnh mẽ hơn rất nhiều tại mỗi quốc gia, dân tộc và cả ở quy mô toàn cầu.

3. Kết luận và kiến nghị

Để TTX nhất thiết phải kết hợp đồng bộ nhiều giải pháp đã trình bày ở trên, từ đó góp phần phát triển kinh tế bền vững, bảo vệ và sử dụng hiệu quả tài nguyên thiên nhiên, bảo vệ môi trường, ứng phó với biến đổi khí hậu. ĐDMT cần thiết phải kết hợp thực hiện TTX nhằm thay đổi lối sản xuất, lối tiêu dùng và lối sống của mỗi chủ thể xã hội nhằm hạn chế đến mức thấp nhất những tác động bất lợi đến tài nguyên và môi trường. Ở nước ta, để thực hiện TTX cần tăng cường hợp tác quốc tế để học hỏi kinh nghiệm của các nước đi trước về TTX, đồng thời căn cứ vào điều kiện thực tế nước ta để có những vận dụng phù hợp, mang lại hiệu quả kinh tế bền vững, nâng cao chất lượng đời sống nhân dân và góp phần bảo vệ môi trường toàn cầu. □

Tài liệu tham khảo

- [1] *C. Mác và Ph. Ăngghen toàn tập*, tập 20 (2010). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [2] Hội đồng khoa học các cơ quan Đảng Trung Ương (2013). *Chủ động ứng phó với biến đổi khí hậu, đẩy mạnh công tác bảo vệ tài nguyên, môi trường - Một số vấn đề lí luận và thực tiễn*. NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [3] Hàn Trần Việt (2014). *Mối liên hệ giữa phát triển bền vững tăng trưởng xanh và kinh tế xanh*. Tạp chí Tài nguyên và Môi trường, kì 2, tháng 5/2014, tr 23-26.
- [4] Hà Huy Thành - Lê Cao Đoàn (đồng chủ biên) (2011). *Vấn đề môi trường trong phát triển xã hội và quản lí phát triển xã hội theo hướng bền vững ở Việt Nam*. NXB Khoa học xã hội.
- [5] Vũ Dũng (2011). *Đạo đức môi trường ở nước ta lí luận và thực tiễn*. NXB Từ điển Bách khoa.
- [6] Đảng cộng sản Việt Nam (2011). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI*. NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [7] Nguyễn Trọng Chuẩn - Nguyễn Văn Phúc (đồng chủ biên) (2003). *Mấy vấn đề đạo đức trong điều kiện kinh tế thị trường ở nước ta hiện nay*. NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [8] Ngô Thắng Lợi (2012). *Giáo trình kinh tế phát triển*. NXB Đại học Kinh tế Quốc dân.